

به نام خدا

الگوهای تدریس

مولفان :

فائزه ابوالحسن زاده

حشمت اله شیری نکو

فرزانه قاسمیه

انتشارات ارسطو

(سازمان چاپ و نشر ایران - ۱۴۰۲)

نسخه الکترونیکی این اثر در سایت سازمان چاپ و نشر ایران و اپلیکیشن کتاب رسان موجود می باشد

chaponashr.ir

سرشناسه: ابوالحسن زاده، فائزه، ۱۳۷۵-
عنوان و نام پدیدآور: الگوهای تدریس / مولفان فائزه ابوالحسن زاده، فرزانه قاسمیه،
حشمت‌اله شیرینکو.
مشخصات نشر: ارسطو (سامانه اطلاع رسانی چاپ و نشر ایران)، ۱۴۰۲.
مشخصات ظاهری: ۱۰۶ ص.
شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۳۳۹-۲۰۷-۸-۸
وضعیت فهرست نویسی: فیبا
یادداشت: کتابنامه: ص. [۱۰۳]-۱۰۶.
موضوع: تدریس -- روش شناسی
Teaching -- Methodology
شناسه افزوده: قاسمیه، فرزانه، ۱۳۴۶-
شناسه افزوده: شیرینکو، حشمت‌اله، ۱۳۶۰-
رده بندی کنگره: LB۱۰۲۵/۳
رده بندی دیویی: ۳۷۱/۱۰۲
شماره کتابشناسی ملی: ۹۳۱۱۰۰۱
اطلاعات رکورد کتابشناسی: فیبا

نام کتاب: الگوهای تدریس
مولفان: فائزه ابوالحسن زاده - حشمت‌اله شیرینکو - فرزانه قاسمیه
ناشر: ارسطو (سامانه اطلاع رسانی چاپ و نشر ایران)
صفحه آرای، تنظیم و طرح جلد: پروانه مهاجر
تیراژ: ۱۰۰۰ جلد
نوبت چاپ: اول - ۱۴۰۲
چاپ: زیرجد
قیمت: ۸۵۰۰۰ تومان
فروش نسخه الکترونیکی - کتاب‌رسان:
<https://chaponashr.ir/ketabresan>
شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۳۳۹-۲۰۷-۸-۸
تلفن مرکز پخش: ۰۹۱۲۰۲۳۹۲۵۵
www.chaponashr.ir

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۵.....	مقدمه
۸.....	روش چیست؟
۹.....	چهار ویژگی خاص در تعریف تدریس
۹.....	تقسیم بندی روشهای تدریس
۱۰.....	انواع روشهای تدریس نوین
۱۳.....	روش تدریس فعال
۱۶.....	روش تدریس ایفای نقش
۱۷.....	روش تدریس بحث گروهی
۱۹.....	روش تدریس حل مسئله؛
۲۰.....	آموزش به همکلاسی‌ها
۲۱.....	روش تدریس پروژه
۲۲.....	روش مساله محور
۳۰.....	طراحی یک تکلیف اصیل
۳۲.....	تفاوت روش تدریس مساله محور با روش سنتی
۳۳.....	روش گردش علمی
۴۶.....	روش تدریس آزمایشگاهی
۴۹.....	مفاهیم اساسی روش تدریس آزمایشگاهی
۵۵.....	روش تدریس اکتشافی
۵۹.....	بررسی تفاوت بین تدریس به روش اکتشافی با تدریس به روش نمایشی
۶۰.....	روش تدریس بارش مغزی

۶۸ روش تدریس مبتنی بر تکنولوژی
۸۸ روش معکوس چیست؟
۹۹ روش تدریس شخصی سازی شده
۱۰۳ منابع و مآخذ

مقدمه

برای رویا رویی با انبوه چالشهایی که آینده در دل خود پنهان داشته است ، جامعه بشری در تلاش برای رسیدن به آرمانهایی چون صلح ، آزادی و عدالت اجتماعی ، آموزش و پرورش را سرمایه ای اجتناب ناپذیر می داند.

با توجه به پیشرفت تکنولوژی و تغییرات مداومی که به وجود می آید باید شرایط تغییر در هر جامعه ای ایجاد شود. شرط اولیه هر تغییری شناخت و آگاهی است ، که به دنبال آن باید کار با برنامه ریزی برای دست یابی به اهداف مطلوب صورت بگیرد.

اهمیت و ثمر بخشی روشهای تدریس و یادگیری بهتر همواره مورد نظر دانشمندان و محققین علوم تربیتی بوده است از آغاز قرن بیستم توسط مومان و لای و سپس کلاپارد، ماریا منتسوری ، جان دیویی ، هربرت ، ثورندایک و همکارانش و ...در بسیاری از کشورها مطالعات زیادی به مدت چهل سال در مورد ثمر بخشی میزان روشهای آموزش در کلیه دروس انجام گرفت

تاریخچه مطالعات نشان می دهد مه استفاده از اگوها و روشهای تدریس چه در پیشرفت تحصیلی دانش آموزان و چه در ایجاد انگیزه و رضایت خاطر ، پرورش شخصیت ، رشد خلاقیت آنان موثر است ، وظیفه معلمان در فرآیند تدریس تنها انتقال واقعیت های علمی به دانش آموزان نیست بلکه باید موقعیت و شرایط مطلوب یادگیری را فراهم نمایند و چگونه اندیشیدن و چگونه آموختن را به شاگردان بیاموزند. یعنی کار معلم نه تنها انتقال دانش ، بلکه پرورش توان تفکر منطقی و پرورش شخصیت سالم است و معلمان موفق

برای شاگردان خود تنها عرضه کننده مطالب تخصصی نمی باشند بلکه شاگردان خود مطالب شناختی و اجتماعی و نحوه استفاده موثر از آنها را می آموزند، در آموزش و پرورش نقش نیروی انسانی به خصوص معلم از مهمترین عوامل موثر در رشد و توسعه کیفی و محتوایی تربیت به شمار می آید .

تدریس کار آسانی نیست. معلم در تدریس با عوامل مختلف و متعددی سروکار دارد که کنترل مجموعه آنها ممکن است محیط را بوجود آورد که یادگیری مطلوب و موثر در آن صورت گیرد. این عوامل مختلف و بطور کلی جامعه‌ای که معلم و شاگرد در آن زندگی می‌کنند در کیفیت تدریس معلم تاثیر می‌گذارد. بدیهی است که معلم نمی‌تواند همه عوامل مذکور را تحت کنترل خود در آورد.

بنابراین معلم در ایجاد موقعیت مناسب یادگیری قادر به تغییر و کنترل بسیاری از عوامل نیست اما تا حدی می‌تواند با تعیین هدفهای صریح اجرایی و اتخاذ الگو و روشهای مناسب تدریس و تهیه و بکارگیری تجهیزات لازم و ایجاد نوعی ارتباط سالم با شاگردانش ، کیفیت تدریس خود را دست خوش تغییر و تحول و پیشرفت بکند.

هدف این مقاله نیز بر معرفی بعضی از این آگوهای نوین تدریس استوار گردیده است . تا با معرفی بیشتر این روشها به معلمان عزیز و توجه بیشتر به جزئیات ، آنها بتوانند مهارتهای لازم برای استفاده از این روشها را به دست آورند و زمینه اجرای آنها را در کلاس فراهم نمایند و کیفیت تدریس خود را بالا ببرند.

امروزه در تلاش برای ارتقای فرایند یادگیری، استفاده از روش های نوین و فعال به جای روش های سنتی در امر آموزش بسیار ضروری است. یکی از این روش ها برای استفاده از روش های نوین آموزش است که این آموزش از راهکارهایی است که علاوه بر ایجاد خلاقیت و نوآوری در دانش آموزان، تدریس را جالب و یادگیری را آسان و شوق انگیز میکند؛ چرا که این روش با ایجاد ارتباط میان مفاهیم علمی و تجارب واقعی دانش آموزان در زندگی، درک و یادگیری آن ها را افزایش می دهد و از طرف دیگر، کمبودهای امکانات تدریس سنتی را جبران می کند و باعث پیشرفت تحصیلی دانش آموزان می شود.

زندگی بدون یادگیری و آموزش همچون مردابی در حال تقلیل و فساد است. از زمانیکه آموزش و یاد دادن شروع شد نحوه انجام دادن این فعالیت یعنی چگونگی آموختن و روش های تدریس مورد توجه دست اندرکاران قرار گرفت.

امروزه با توجه به پیشرفت تکنولوژی و تغییرات مداومی که به وجود می آید باید شرایط تغییر در هر جامعه ای ایجاد شود. شرط اولیه هر تغییری شناخت و آگاهی است، که به دنبال آن باید کار با برنامه ریزی برای دست یابی به اهداف مطلوب صورت بگیرد. آموزش یکی از مسائل بسیار مهم نظام های تعلیم و تربیت است. منظور از آموزش، فرآیند دو سویه یاددهی - یادگیری اطلاعات، مهارت ها و نگرشهای مثبت درباره موضوعی است که متناسب با گروه سنی خاص و در شرایط زمانی معین به اجرا در آمده است هدف از . تعلیم و تربیت تنها انتقال میراث فرهنگی و تجارب بشری به نسل جدید نیست، بلکه رسالت نظام های آموزشی را ایجاد تغییرات مطلوب در نگرش ها شناخت ها و در نهایت رفتار انسان ها دانسته اند.

شناخت و آگاهی مدرسان از نظریه های یادگیری و الگوهای تدریس اهمیت ویژه ای دارد، زیرا اماکن آموزشی جایگاهی برای هدایت، نظارت و یادگیری هستند و معلم چون راهنما، ناظر و سازمان دهنده است. معلم افزون بر آگاهیهای لازم در زمینه ماده درسی، باید درباره ی شیوههای طراحی آموزشی و ارزشیابی آن نیز دانش و مهارت کافی داشته باشد.

در دهه های اخیر رویکردهای سنتی یادگیری و تدریس با ظهور فناوری های نوین مانند چند رسانه ای ها، فرارسانه ای ها و ارتباطات از راه دور دچار تغییر و تحول اساسی شده است. در این مقاله روشهای نوین تدریس مورد بررسی قرار گرفته، از آنجایی که یکی از مهمترین مشکلات و مسائل نظام آموزشی کشور عدم به کارگیری روشهای نوین و فعال تدریس در آموزش و کم توجهی به رویکردهای فعال یاددهی و یادگیری است. از این رو معلمان باید با روشهای نوین تدریس آشنا شده و آنها را در موقعیت های مناسب به کار برند. تربیت افراد شایسته تنها در سایه استفاده از روش های معقول و شایسته امکانپذیر است. یکی از عناصر مهم برنامه های درسی و طراحی آموزشی، انتخاب و اجرای

روشهای مناسب تدریس است. شاید بتوان گفت که این عناصر در همه الگوهای طراحی آموزشی جایگاه ویژه ای دارند زیرا محتوا، رسانه ها، ارزشیابی و کلیه مراحل تدریس در جایجای روش و الگوی تدریس قرار می گیرند و ما را به همه اهداف می رسانند. از آنجایی که یادگیری موثر، تنها کسب و ذخیره سازی اطلاعات و دانش ها نیست بلکه یادگیری موثر و کارآمد تقویت و گسترش مهارت های ذهنی، فیزیکی و طرز تفکر می باشد لذا استفاده از روش های نوین تدریس در مقایسه با روشهای سنتی در تقویت این مهارت ها کارآمدتر است. هنر معلم در انتخاب این شیوه ها و روش مؤثر می باشد. از آجا که توانایی های افراد متفاوت است نحوه یادگیری و چگونگی آموزش نیز متفاوت خواهد بود.

روش چیست؟

عبارت است از فرایند عقلانی یا غیرعقلانی ذهن برای دستیابی به شناخت و یا توصیف واقعیت. در معنای کلیتر، روش هرگونه ابزار مناسب برای رسیدن به مقصود میباشد. روش ممکن است به مجموعه راههایی که انسان را به کشف مجهولات هدایت میکند، مجموعه قواعدی که هنگام بررسی و پژوهش به کار میروند و مجموعه ابزار و فنونی که آدمی را از مجهولات به معلومات راهبری میکند، مفاهیم مختلف مانند: نگرشها، گرایشها، باورها، عاداتها و شیوههای رفتار و به طور کلی انواع تغییراتی را که میخواهیم در شاگردان ایجاد کنیم را در برمی گیرد روش تدریس، مجموعه ای از اصول، فعالیت های آموزشی و روش های مدیریتی کلاس است که معلم برای دستیابی به اهداف یادگیری، در کلاس درس خود به کار می گیرد. به عبارت دیگر، روش تدریس، بهترین و سریع ترین راهی است که هر معلمی برای رسیدن به هدف خود از تدریس، باید طی کند.

چهار ویژگی خاص در تعریف تدریس

- ۱- وجود تعامل بین معلم و دانش آموزان
- ۲- فعالیت بر اساس اهداف معین و از پیش تعیین شده
- ۳- طراحی منظم با توجه به موقعیت و امکانات
- ۴- ایجاد فرصت و تسهیل یادگیری.

تقسیم بندی روشهای تدریس

روشهای تاریخی: در این روش فراگیر موجودی انفعالی است و معلم به عنوان انتقال دهنده اطلاعات، مسئولیت اصلی آموزش را بر عهده دارد. او تلاش می کند ذهن فراگیران را با انبوهی از مفاهیم، اصول و اصطلاحات درس ها انباشته سازد و به این ترتیب رفتار آن ها را نسبت به قبل تغییر دهد. در این نوع روش تدریس، برنامه ی درسی غیر قابل انعطاف است و معلم و فراگیر به اجبار از محتوای مشخصی استفاده می کنند. معلم تصور می کند که عامل اصلی تدریس، خود اوست و به عنوان گنجینه ی معلومات در برابر فراگیران ظاهر می شود. شاید به همین دلیل، به این گونه الگوها و روشها، روش های معلم محور نیز می گویند.

روشهای نوین: در این الگو فراگیر و علایق و توانمندی های او در مرکز توجه قرار دارد و معلم تلاش میکند تا توانایی فراگیران را تقویت کند. معلم هنگام تدریس از وسایل و امکانات آموزشی زیادی استفاده میکند و یادگیری مؤثر را از طریق تمرین ها و فعالیت های متنوع به عهده ی فراگیران می گذارد و آنان را در تحقق اهداف و یادگیری مفاهیم درس دخالت می دهد. معلم، راهنما و هدایت کننده های است که پا به پای فراگیر مسیر آموزشی را طی میکند و به او کمک میکند تا درس را به طور عمیق و از روی علاقه یاد بگیرد

انواع روشهای تدریس نوین

یک معلم موفق باید علاوه بر دانش موضوعی، مهارت های کافی در رابطه با استفاده از روش های جدید تدریس و ارزشیابی دانش آموزان را نیز کسب کرده باشد. اگر چه که در این مقاله تلاش کرده ایم تا از کتب و منابع علمی معتبر برای معرفی روش های نوآورانه تدریس استفاده کنیم اما تکیه ما تنها بر این منابع نبوده و در برخی موارد به روش هایی اشاره کرده ایم که ممکن است در مراجع علمی به آنها اشاره نشده باشد ولی در عمل مورد استفاده مدارس و معلمان قرار می گیرند..

الف) روش های فعال تدریس

روش تدریس فعال، در واقع روش تدریس دانش آموز محور یا همان روش تدریس مبتنی بر تعامل روشی است که در آن، مسئولیت یادگیری بر عهده خود دانش آموزان قرار داده می شود..

در روش تدریس فعال، معلم در نقش یک تسهیل گر و هدایت کننده ظاهر می شود که مسیر آموزش و یادگیری را برای دانش آموزان هموار می کند. در این حالت، به جای ارائه یک طرفه اطلاعات، از روش هایی استفاده می شود که دانش آموزان را به مشارکت و همکاری بیشتر در فرآیند یادگیری ترغیب می کند.

روش تدریس فعال انواع مختلفی دارد که برخی از مهم ترین آنها عبارتند از

روش تدریس ایفای نقش

روش تدریس بحث گروهی

روش تدریس حل مسأله

آموزش به همکلاسی ها